Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (prvá komora)

z 26. apríla 2012 *

„Smernica 93/13/EHS — Článok 3 ods. 1 a 3 — Články 6 a 7 — Spotrebiteľské zmluvy — Nekalé podmienky — Jednostranná zmena zmluvných podmienok predajcom alebo dodávateľom — Žaloba o zdržanie sa konania, ktorú podala vo verejnom záujme v mene spotrebiteľov organizácia určená vnútroštátnou právnou úpravou — Určenie nekalej povahy zmluvnej podmienky — Právne účinky“

Vo veci C-472/10,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Pest Megyei Bíróság (Maďarsko) z 25. augusta 2010 a doručený Súdnemu dvoru 29. septembra 2010, ktorý súvisí s konaním:

Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság

proti

Invitel Távközlési Zrt,

SÚDNY DVOR (prvá komora),

v zložení: predseda prvej komory A. Tizzano, sudcovia M. Safjan (spravodajca), A. Borg Barthet, J.-J. Kasel a M. Berger,

generálna advokátka: V. Trstenjak,

tajomník: A. Calot Escobar,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

— maďarská vláda, v zastúpení: Z. Fehér, K. Szíjjártó a Z. Tóth, splnomocnení zástupcovia,

— španielska vláda, v zastúpení: F. Díez Moreno, splnomocnený zástupca,

— Európska komisia, v zastúpení: G. Rozet a K. Talabér-Ritz, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálnej advokátky na pojednávaní 6. decembra 2011,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 3 ods. 1 a 3 a článku 6 ods. 1 smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách (Ú. v. ES L 95, s. 29; Mim. vyd. 15/002, s. 288, ďalej len „smernica“), ako aj bodu 1 pododseku j) a bodu 2 pododseku d) prílohy tejto smernice.

* Jazyk konania: maďarčina.

2 Tento návrh bol predložený v rámci žaloby vo verejnom záujme, ktorú podal Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság (úrad na ochranu spotrebiteľa, ďalej len „NFH“) proti Invitel Távközlési Zrt (ďalej len „Invitel“) z dôvodu, že posledná uvedená spoločnosť údajne používala vo svojich zmluvách uzatváraných so spotrebiteľmi nekalé podmienky.

Právny rámec

Právo Únie

3 Dvadsiate odôvodnenie smernice znie:

„keďže zmluvy by mali byť vypracované zrozumiteľne, mal by mať spotrebiteľ skutočne príležitosť preskúmať všetky podmienky…“

4 Podľa článku 1 smernice:

„…

2. Zmluvné podmienky, ktoré odrážajú záväzné zákonné alebo regulačné ustanovenia…, nepodliehajú ustanoveniam tejto smernice.“

5 Článok 3 tejto smernice stanovuje:

„1. Zmluvná podmienka, ktorá nebola individuálne dohodnutá, sa považuje za nekalú, ak napriek požiadavke dôvery [ak v rozpore s požiadavkou dobrej viery – *neoficiálny preklad*] spôsobí značnú [podstatnú a nedôvodnú – *neoficiálny preklad*] nerovnováhu v právach a povinnostiach strán vzniknutých na základe zmluvy, ku škode [v neprospech – *neoficiálny preklad*] spotrebiteľa.

…

3. Príloha obsahuje indikatívny [orientačný – *neoficiálny preklad*] a nevyčerpávajúci zoznam podmienok, ktoré sa môžu považovať za nekalé.“

6 Podľa článku 4 tej istej smernice:

„1. Bez toho, aby boli dotknuté ustanovenia článku 7, nekalosť [nekalá povaha – *neoficiálny preklad*] zmluvných podmienok sa hodnotí so zreteľom na povahu tovaru alebo služieb, na ktoré bola zmluva uzatvorená [ktoré sú predmetom zmluvy, – *neoficiálny preklad*] a na všetky okolnosti súvisiace s uzatvorením zmluvy, v dobe uzatvorenia zmluvy a na všetky ostatné podmienky zmluvy alebo na inú zmluvu, od ktorej závisí.

2. Hodnotenie nekalej povahy podmienok sa nevzťahuje ani k definícii hlavného predmetu zmluvy [na hlavný predmet zmluvy, – *neoficiálny preklad*] ani na primeranú cenu a úhradu na jednej strane, ako aj tovar alebo služby dodávané výmenným spôsobom [na primeranosť medzi cenou a odmenou na jednej strane a tovarmi a službami dodávanými v protihodnote – *neoficiálny preklad*] na druhej strane, pokiaľ tieto podmienky sú zrozumiteľné [jasné a zrozumiteľné – *neoficiálny preklad*].“

7 Článok 5 smernice stanovuje:

„V prípade zmlúv, v ktorých sú všetky alebo niektoré podmienky ponúkané spotrebiteľovi v písomnej forme [v ktorých majú všetky alebo niektoré podmienky ponúkané spotrebiteľovi písomnú formu – *neoficiálny preklad*], musia byť vždy tieto podmienky vypracované zrozumiteľne [jasne a zrozumiteľne – *neoficiálny preklad*]. …“

8 Článok 6 smernice uvádza:

„1. Členské štáty zabezpečia, aby nekalé podmienky použité v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľom zo strany predajcu alebo dodávateľa podľa ich vnútroštátneho práva neboli záväzné pre spotrebiteľa a aby zmluva bola podľa týchto podmienok naďalej záväzná pre strany, ak je jej ďalšia existencia možná bez nekalých podmienok.

…“

9 Článok 7 uvedenej smernice znie:

„1. Členské štáty zabezpečia, aby v záujme spotrebiteľov a subjektov hospodárskej súťaže [konkurentov – *neoficiálny preklad*] existovali primerané a účinné prostriedky, ktoré by zabránili súvislému uplatňovaniu [na zabránenie ďalšiemu používaniu – *neoficiálny preklad*] nekalých podmienok v zmluvách uzatvorených [uzatváraných – *neoficiálny preklad*] so spotrebiteľmi zo strany predajcov alebo dodávateľov.

2. Prostriedky uvedené v bode 1 zahrňujú ustanovenia, podľa ktorých osoby alebo organizácie s oprávneným záujmom podľa príslušného vnútroštátneho práva na ochranu spotrebiteľov môžu požiadať [Prostriedky uvedené v bode 1 zahŕňajú aj ustanovenia, na základe ktorých môžu osoby alebo organizácie, ktoré majú podľa vnútroštátneho práva oprávnený záujem na ochrane spotrebiteľov, požiadať v súlade s vnútroštátnymi ustanoveniami – *neoficiálny preklad*] súdy alebo príslušné správne orgány o rozhodnutie, či sú zmluvné podmienky navrhované pre všeobecné uplatňovanie nekalé, takže môžu uplatniť [a uplatniť – *neoficiálny preklad*] vhodné [primerané – *neoficiálny preklad*] a účinné prostriedky k zabráneniu ďalšieho uplatňovania takých podmienok.

3. So zreteľom na vnútroštátne právo sa môžu právne opravné prostriedky, uvedené v bode 2, [právne prostriedky uvedené v bode 2 – *neoficiálny preklad*] uplatňovať oddelene alebo spolu [samostatne alebo spoločne – *neoficiálny preklad*] voči niekoľkým predajcom alebo dodávateľom z toho istého hospodárskeho sektoru alebo z ich združení [ich združeniam – *neoficiálny preklad*], ktorí používajú alebo odporúčajú použitie rovnakých všeobecných zmluvných podmienok alebo podobných podmienok.“

10 Podľa článku 8 smernice:

„Členské štáty môžu prijať alebo si ponechať najprísnejšie opatrenia kompatibilné [zachovať prísnejšie ustanovenia zlučiteľné – *neoficiálny preklad*] so zmluvou v oblasti obsiahnutej [upravenej – *neoficiálny preklad*] touto smernicou s cieľom zabezpečenia maximálneho stupňa ochrany spotrebiteľa.“

11 Príloha tejto smernice obsahuje zoznam podmienok, o ktorých hovorí jej článok 3 ods. 3:

„1. Podmienky, ktorých zmyslom alebo účinkom je:

…

j) umožniť predajcovi alebo dodávateľovi jednostranne meniť zmluvné podmienky bez právneho [závažného – *neoficiálny preklad*] dôvodu, ktorý je uvedený v zmluve;

…

l) umožniť stanovenie ceny za tovar v momente dodania alebo umožniť predajcovi tovaru alebo dodávateľovi služieb zvýšiť ich cenu bez toho, aby sa v oboch prípadoch poskytlo spotrebiteľovi zodpovedajúce právo zrušiť zmluvu, ak je konečná cena príliš vysoká v porovnaní s cenou dohodnutou pri uzavretí zmluvy;

…

2. Predmet úpravy pododsekov g), j) a l)

…

b) …

Pododsek j)… nebráni uplatneniu podmienok, podľa ktorých si predajca alebo dodávateľ vyhradzuje právo jednostranne zmeniť podmienky zmluvy na dobu neurčitú, za predpokladu, že sa od nich vyžaduje ihneď o tom informovať spotrebiteľa formou oznámenia [za predpokladu, že bude povinný s touto skutočnosťou oboznámiť spotrebiteľa v dostatočnej lehote – *neoficiálny preklad*] a že spotrebiteľ má možnosť odstúpiť od zmluvy.

…

d) Pododsek l) nebráni uplatneniu doložiek cenových indexov, ak sú v súlade s právom, za predpokladu, že spôsob, akým sa menia ceny je výslovne popísaný.“

Vnútroštátne právo

12 § 209 Občianskeho zákonníka stanovuje:

„1. Všeobecná zmluvná podmienka alebo zmluvná podmienka, ktorá nebola v spotrebiteľskej zmluve individuálne dohodnutá, je nekalá, ak v rozpore s požiadavkami dobrej viery a spravodlivého zaobchádzania určuje práva a povinnosti strán vyplývajúce zo zmluvy jednostranne a bez oprávneného dôvodu spôsobom, ktorý znevýhodňuje zmluvného partnera v porovnaní s osobou, ktorá túto zmluvnú podmienku stanovila.

…“

13 Podľa § 209/A Občianskeho zákonníka:

„1. Poškodená zmluvná strana môže napadnúť nekalé podmienky, ktoré sú súčasťou zmluvy ako všeobecné zmluvné podmienky.

2. Nekalé podmienky, ktoré sú súčasťou spotrebiteľských zmlúv ako všeobecné zmluvné podmienky alebo ktoré predajca alebo dodávateľ stanovil jednostranne a bez predchádzajúceho individuálneho dojednania, sú neplatné. Neplatnosti sa možno dovolávať iba v záujme spotrebiteľa.“

14 § 209/B Občianskeho zákonníka znie:

„1. Určenia neplatnosti nekalej podmienky, ktorá je súčasťou spotrebiteľskej zmluvy ako všeobecná zmluvná podmienka, podľa § 209/A ods. 2 Občianskeho zákonníka sa pred súdnym orgánom môže dovolávať aj organizácia určená osobitným zákonom. Určenie neplatnosti nekalej podmienky súdnym orgánom má účinok voči všetkým osobám, ktoré uzavreli zmluvy s predajcom alebo dodávateľom, ktorý použil uvedenú podmienku.

2. Organizácia určená osobitným zákonom môže tiež navrhnúť, aby bola za neplatnú určená akákoľvek všeobecná zmluvná podmienka, ktorá bola spísaná s cieľom uzavretia zmlúv so spotrebiteľmi a ktorá bola uverejnená, a to aj v tom prípade, ak ešte nebola použitá.

3. Pokiaľ súdny orgán v konaní uvedenom v druhom odseku určí, že sporná všeobecná podmienka je nekalá, vyhlási ju za neplatnú pre prípad jej uplatnenia (do budúcna) s účinkami pre akúkoľvek zmluvnú stranu, ktorá uzatvára zmluvu s predajcom alebo dodávateľom, ktorý podmienku uverejnil.

Každý, kto používa nekalú zmluvnú podmienku musí uspokojiť nároky formulované spotrebiteľmi na základe tohto rozhodnutia. Okrem toho, súdne rozhodnutie musí zakázať použitie všeobecnej zmluvnej podmienky každému, kto ju uverejnil.

…“

15 V súlade s § 39 zákona CLV z roku 1997 o ochrane spotrebiteľov:

„1. Proti osobám, ktorých nezákonná činnosť ovplyvní veľkú skupinu spotrebiteľov alebo spôsobí značnú škodu, môže úrad na ochranu spotrebiteľov, združenie poverené zastupovaním záujmov spotrebiteľov alebo prokuratúra začať konanie na ochranu skupiny spotrebiteľov alebo na účel náhrady predmetnej škody. Toto konanie možno začať aj v tom prípade, ak nie je možné zistiť totožnosť poškodených spotrebiteľov.

…“

16 Podľa § 132 zákona C z roku 2003 o elektronických komunikačných prostriedkoch:

„1. Pravidlá vzťahujúce sa na uzavretie predplatiteľskej zmluvy sa uplatnia na zmenu každej predplatiteľskej zmluvy. Všeobecné zmluvné podmienky môžu povoliť, aby sa zmena každej predplatiteľskej zmluvy uskutočnila podľa ustanovení odseku 2.

2. Poskytovateľ služby môže jednostranne zmeniť predplatiteľskú zmluvu iba v týchto prípadoch:

a) v prípade spojenia podmienok stanovených v každej predplatiteľskej zmluve alebo vo všeobecných zmluvných podmienkach, pod podmienkou, že táto zmena nevedie k podstatnej zmene zmluvných podmienok, ak právna úprava alebo pravidlá upravujúce elektronické komunikačné prostriedky nestanovujú inak;

b) ak je takáto zmena odôvodnená zmenou právnej úpravy alebo rozhodnutím orgánov,

alebo

c) ak túto zmenu odôvodňuje podstatná zmena okolností.

3. Podstatnou zmenou sa rozumie zmena podmienok, ktoré sú nevyhnutné pre využívanie služby alebo zmena ukazovateľov zodpovedajúcich cieľu kvality.

4. Ak je poskytovateľ služby oprávnený jednostranne zmeniť všeobecné zmluvné podmienky v prípadoch stanovených týmito ustanoveniami, je povinný o tejto skutočnosti za podmienok stanovených týmto zákonom informovať predplatiteľov, pričom je povinný dodržať lehotu najmenej 30 dní pred nadobudnutím účinnosti tejto zmeny; zároveň je poskytovateľ služby povinný predplatiteľov informovať o podmienkach, ktoré sa uplatnia na možnosť odstúpenia od zmluvy, ktorá z tejto zmeny vyplýva. V takomto prípade má predplatiteľ právo od zmluvy okamžite odstúpiť v lehote ôsmich dní nasledujúcich po odoslaní oznámenia o zmene.

5. Ak zmena obsahuje požiadavky, ktoré sú pre predplatiteľa nevýhodné, má predplatiteľ právo od predplatiteľskej zmluvy odstúpiť bez ďalších právnych dôsledkov v lehote 15 dní odo dňa uvedeného oznámenia. Predplatiteľ však nie je oprávnený od predplatiteľskej zmluvy odstúpiť v tom prípade, ak sa zaviazal využívať službu po určitú dobu, zmluvu uzavrel po zvážení výhod, ktoré mu z nej vyplývajú, a zmena nemá vplyv na získané výhody. Ak má zmena vplyv na získané výhody a predplatiteľ od predplatiteľskej zmluvy odstúpi, poskytovateľ služby nie je od predplatiteľa oprávnený požadovať odplatu za výhody za obdobie po odstúpení od zmluvy.

…“

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

17 NFH v rámci žaloby vo verejnom záujme napáda prax spoločnosti Invitel, ktorá spočíva v tom, že v rámci zmlúv na dobu neurčitú nazývaných „vernostné zmluvy“ a po uzavretí týchto zmlúv požaduje, aby spotrebiteľ uhradil náklady, ktoré neboli medzi zmluvnými stranami pôvodne dohodnuté.

18 Ako vyplýva zo spisu, Invitel ako poskytovateľ služby pevnej siete zahrnula do svojich všeobecných zmluvných podmienok (ďalej len „VZP“), účinných od 1. januára 2008, ustanovenie stanovujúce „náklady na platbu poštovou poukážkou“, teda náklady uplatňované v prípade úhrady faktúry poštovou poukážkou. Podľa tohto ustanovenia „ak predplatiteľ uskutoční úhradu faktúry poštovou poukážkou, poskytovateľ služby je oprávnený žiadať úhradu z toho vyplývajúcich dodatočných nákladov (akými sú náklady na poštovú prepravu)“. Okrem toho VZP neobsahujú žiadne ustanovenie spresňujúce spôsob výpočtu nákladov na platbu poštovou poukážkou.

19 NFH dostal množstvo sťažností od spotrebiteľov, na základe ktorých sa domnieval, že podmienka uvedená v predchádzajúcom bode, ktorá je súčasťou týchto VZP, je nekalá v zmysle § 209 Občianskeho zákonníka. Keďže Invitel odmietla toto ustanovenie zmeniť, podal NFH na Pest Megyei Bíróság žalobu, ktorou sa domáhal vyhlásenia neplatnosti napadnutej podmienky ako nekalej podmienky, ako aj automatického a spätného vrátenia všetkých súm, ktoré žalovaná neoprávnene získala a vyúčtovala ako „náklady na platbu poštovou poukážkou“, spotrebiteľom. Tento súd sa však domnieval, že vyriešenie sporu závisí od výkladu ustanovení práva Únie.

20 Za týchto okolností Pest Megyei Bíróság rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Má sa článok 6 ods. 1 smernice vykladať tak, že nekalá podmienka nie je záväzná pre žiadneho spotrebiteľa, ak zákonom určená a oprávnená organizácia v mene spotrebiteľov prostredníctvom žaloby vo verejnom záujme (*actio popularis*) uplatňuje určenie neplatnosti uvedenej nekalej podmienky, ktorá je súčasťou zmluvy uzavretej so spotrebiteľmi?

V prípade, keď sa na základe žaloby vo verejnom záujme prijme rozsudok, ktorý je aj v prospech spotrebiteľov, ktorí neboli účastníkmi konania, alebo ktorý zakazuje používanie vopred stanovenej nekalej podmienky zmluvy, má sa článok 6 ods. 1 smernice… vykladať tak, že uvedená nekalá podmienka, ktorá je súčasťou spotrebiteľských zmlúv, nie je ani do budúcna záväzná pre žiadneho z dotknutých spotrebiteľov, takže súdny orgán má *ex offo* uplatniť právne dôsledky, ktoré z toho vyplývajú?

2. Má sa článok 3 ods. 1 smernice… v spojení s bodom 1 pododsekom j) a bodom 2 pododsekom d) prílohy uplatniteľnej podľa článku 3 ods. 3 tej istej smernice vykladať tak, že zmluvná podmienka, v ktorej predajca alebo dodávateľ stanoví možnosť jednostrannej zmeny zmluvných podmienok bez toho, aby výslovne opísal spôsob zmeny ceny a bez toho, aby uviedol oprávnené dôvody tejto jednostrannej zmeny, je neplatná *ipso iure*?“

O prejudiciálnych otázkach

O druhej otázke

21 Svojou druhou otázkou, ktorú treba preskúmať najskôr, sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má s ohľadom na bod 1 pododsek j) a bod 2 pododsek d) prílohy smernice vykladať jej článok 3 ods. 1 a 3 v tom zmysle, že ak predajca alebo dodávateľ v podmienke, ktorá je súčasťou VZP v spotrebiteľských zmluvách, stanoví jednostrannú zmenu nákladov spojených s poskytovanou službou bez toho, aby jasne opísal spôsob určenia uvedených nákladov a bez toho, aby uviedol oprávnený dôvod tejto zmeny, je uvedená podmienka nekalá.

22 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že do právomoci Súdnemu dvoru patrí výklad pojmu „nekalá zmluvná podmienka“ uvedeného v článku 3 ods. 1 smernice a v prílohe k tejto smernici, ako aj hľadísk, ktoré vnútroštátny súd môže alebo musí zohľadniť pri preskúmaní zmluvnej podmienky vzhľadom na ustanovenia smernice, pričom vnútroštátnemu súdu vzhľadom na uvedené kritériá prináleží stanoviť konkrétnu kvalifikáciu predmetnej zmluvnej podmienky podľa osobitných okolností daného prípadu (rozsudok z 9. novembra 2010, VB Pénzügyi Lízing, C-137/08, Zb. s. I-10847, bod 44). Z uvedeného vyplýva, že Súdny dvor sa musí vo svojej odpovedi obmedziť na to, aby vnútroštátnemu súdu poskytol údaje, ktoré musí tento súd zohľadniť pri posúdení nekalej povahy dotknutej podmienky.

23 V súlade s článkom 4 ods. 2 smernice sa hodnotenie nekalej povahy podmienok nevzťahuje ani na hlavný predmet zmluvy, ani na primeranosť medzi cenou a úhradou na jednej strane a tovarmi a službami dodávanými v protihodnote na druhej strane, pokiaľ tieto podmienky sú jasné a zrozumiteľné. Takáto výnimka sa však neuplatní na podmienku upravujúcu spôsob zmeny nákladov na služby poskytované spotrebiteľovi.

24 Čo sa týka zmluvnej podmienky upravujúcej zmenu celkovej ceny za službu poskytovanú spotrebiteľovi, treba poznamenať, že s ohľadom na bod 1 pododseky j) a l), ako aj bod 2 pododseky b) a d) prílohy smernice sa predovšetkým musí uviesť dôvod alebo spôsob zmeny uvedenej ceny a spotrebiteľ musí mať právo ukončiť zmluvný vzťah.

25 Uvedená príloha, na ktorú odkazuje článok 3 ods. 3 smernice, obsahuje len orientačný a nevyčerpávajúci zoznam podmienok, ktoré možno považovať za nekalé (pozri rozsudky zo 4. júna 2009, Pannon GSM, C-243/08, Zb. s. I-4713, body 37 a 38; VB Pénzügyi Lízing, už citovaný, bod 42, ako aj uznesenie zo 16. novembra 2010, Pohotovosť, C-76/10, Zb. s I-11557, body 56 a 58).

26 Hoci na základe obsahu predmetnej prílohy automaticky a bez ďalšieho nemožno určiť, že sporná zmluvná podmienka má nekalú povahu, predstavuje podstatný prvok, na ktorom zodpovedný súd môže založiť svoje posúdenie nekalej povahy takejto zmluvnej podmienky. V prejednávanej veci možno na základe výkladu ustanovení prílohy smernice uvedených v bode 24 tohto rozsudku konštatovať, že pre posúdenie nekalej povahy zmluvnej podmienky, o akú ide vo veci samej, je predovšetkým relevantná otázka, či dôvody alebo spôsob zmeny nákladov spojených s poskytovanou službou boli spresnené a či mali spotrebitelia právo odstúpiť od zmluvy.

27 Ako ďalej vyplýva z dvadsiateho odôvodnenia uvedenej smernice, spotrebiteľ by mal mať skutočne príležitosť oboznámiť sa so všetkými ustanoveniami, ktoré sú súčasťou VZP, a s dôsledkami uvedených ustanovení. Povinnosť formulovať tieto podmienky jasne a zrozumiteľne je okrem toho uvedená v článku 5 smernice.

28 V rámci posúdenia „nekalej“ povahy v zmysle článku 3 smernice má preto obzvlášť dôležité postavenie možnosť spotrebiteľa predvídať na základe jasných a zrozumiteľných kritérií zmeny VZP uskutočnené predajcom alebo dodávateľom, pokiaľ ide o náklady spojené s poskytovanou službou.

29 Pokiaľ sú niektoré aspekty spôsobu zmeny nákladov spojených s poskytovanou službou spresnené záväznými zákonnými alebo regulačnými ustanoveniami v zmysle článku 1 ods. 2 smernice alebo pokiaľ uvedené ustanovenia stanovujú v prospech spotrebiteľa právo odstúpiť od zmluvy, je nevyhnutné, aby predajca alebo dodávateľ oboznámil uvedeného spotrebiteľa s predmetnými ustanoveniami.

30 Vnútroštátnemu súdu, ktorý rozhoduje v konaní o zdržanie sa konania, ktoré bolo začaté vo verejnom záujme v mene spotrebiteľov organizáciou určenou vnútroštátnou právnou úpravou, prináleží, aby s ohľadom na článok 3 ods. 1 a 3 smernice posúdil nekalú povahu zmluvnej podmienky, o akú ide vo veci samej. V rámci tohto posúdenia musí vnútroštátny súd predovšetkým overiť, či s ohľadom na všetky podmienky, ktoré sú súčasťou VZP v spotrebiteľských zmluvách, ktoré obsahujú spornú podmienku, ako aj s ohľadom na vnútroštátnu právnu úpravu upravujúcu práva a povinnosti, ktoré by mohli dopĺňať práva a povinnosti stanovené v predmetných VZP, boli dôvody alebo spôsob zmeny nákladov spojených s poskytovanou službou spresnené jasným a zrozumiteľným spôsobom, a prípadne, či spotrebitelia majú právo odstúpiť od zmluvy.

31 S ohľadom na vyššie uvedené úvahy treba na druhú otázku odpovedať, že vnútroštátnemu súdu, ktorý rozhoduje v konaní o zdržanie sa konania, ktoré začala vo verejnom záujme v mene spotrebiteľov organizácia určená vnútroštátnou právnou úpravou, prináleží, aby s ohľadom na článok 3 ods. 1 a 3 smernice posúdil nekalú povahu podmienky, ktorá je súčasťou VZP v spotrebiteľských zmluvách, prostredníctvom ktorej predajca alebo dodávateľ zavádza jednostrannú zmenu nákladov spojených s poskytovanou službou bez toho, aby výslovne opísal spôsob určenia týchto nákladov, a bez toho, aby uviedol oprávnený dôvod tejto zmeny. V rámci tohto posúdenia musí vnútroštátny súd predovšetkým overiť, či s ohľadom na všetky ustanovenia, ktoré sú súčasťou VZP v spotrebiteľských zmluvách, obsahujúce spornú podmienku, ako aj na vnútroštátnu právnu úpravu stanovujúcu práva a povinnosti, ktoré mohli dopĺňať práva a povinnosti stanovené v predmetných VZP, boli dôvody alebo spôsob zmeny nákladov spojených s poskytovanou službou spresnené jasným a zrozumiteľným spôsobom, a prípadne, či spotrebitelia majú právo odstúpiť od zmluvy.

O prvej otázke

32 Svojou prvou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta jednak, či sa má článok 6 ods. 1 smernice v spojení s článkom 7 ods. 1 a 2 tejto smernice vykladať v tom zmysle, že nebráni tomu, aby určenie neplatnosti nekalej podmienky, ktorá je súčasťou VZP v spotrebiteľských zmluvách, v rámci žaloby o zdržanie sa konania stanovenej v článku 7 uvedenej smernice, ktorú podala proti predajcovi alebo dodávateľovi vo verejnom záujme a v mene spotrebiteľov organizácia určená vnútroštátnou právnou úpravou, vyvolalo podľa uvedenej právnej úpravy účinky voči všetkým spotrebiteľom, ktorí uzavreli zmluvu, na ktorú sa uplatňujú totožné VZP, vrátane tých spotrebiteľov, ktorí neboli účastníkmi konania o žalobe o zdržanie sa konania, a jednak, či majú vnútroštátne súdy aj v budúcnosti z takéhoto určenia *ex offo* vyvodiť dôsledky stanovené vnútroštátnym právom.

33 S cieľom odpovedať na prvú otázku treba v prvom rade pripomenúť, že systém ochrany zavedený smernicou vychádza z myšlienky, že spotrebiteľ sa v porovnaní s predajcom alebo dodávateľom nachádza v znevýhodnenom postavení, pokiaľ ide o vyjednávaciu silu, ako aj o úroveň informovanosti, a táto situácia ho vedie k pristúpeniu na podmienky pripravené vopred predajcom alebo dodávateľom bez toho, aby mohol vplývať na ich obsah (rozsudok z 15. marca 2012, Pereničová a Perenič, C-453/10, bod 27 a citovaná judikatúra).

34 Čo sa týka žalôb jednotlivých spotrebiteľov, Súdny dvor rozhodol, že vzhľadom na takéto znevýhodnené postavenie jednej zo zmluvných strán článok 6 ods. 1 smernice zaväzuje členské štáty stanoviť, aby nekalé podmienky „podľa ich vnútroštátneho práva neboli záväzné pre spotrebiteľa“. Ako vyplýva z judikatúry, ide o kogentné ustanovenie smerujúce k nahradeniu formálnej rovnováhy, ktorú zmluva nastoľuje medzi právami a povinnosťami zmluvných strán, skutočnou rovnováhou, ktorá medzi nimi môže znovu zaviesť rovnosť (rozsudok Pereničová a Perenič, už citovaný, bod 28 a citovaná judikatúra).

35 Čo sa týka žalôb o zdržanie sa konania podaných vo verejnom záujme, o aké ide vo veci samej, treba pripomenúť, že hoci smernica nestanovuje povinnosť harmonizovať sankcie uplatniteľné v prípade uznania nekalej povahy zmluvnej podmienky v rámci predmetných žalôb, článok 7 ods. 1 smernice ukladá členským štátom povinnosť zabezpečiť, aby existovali primerané a účinné prostriedky na zabránenie ďalšiemu používaniu nekalých podmienok v zmluvách uzatváraných so spotrebiteľmi.

36 Ako vyplýva z odseku 2 tohto ustanovenia, vyššie uvedené prostriedky zahrňujú možnosť osôb alebo organizácií, ktoré majú oprávnený záujem na ochrane spotrebiteľov, obrátiť sa na súdy s cieľom určiť, či podmienky navrhované na všeobecné uplatňovanie majú nekalú povahu, a prípadne dosiahnuť ich zákaz (pozri rozsudok z 24. januára 2002, Komisia/Taliansko, C-372/99, Zb. s. I-819, bod 14).

37 V tejto súvislosti treba dodať, že z preventívnej povahy a odstrašujúceho účelu žalôb o zdržanie sa konania, ako aj z ich nezávislosti od akéhokoľvek konkrétneho individuálneho sporu vyplýva, že možnosť podať takéto žaloby musí existovať aj vtedy, ak zmluvné podmienky, o ktorých zákaz sa žiada, neboli použité v konkrétnych zmluvách (pozri rozsudok Komisia/Taliansko, už citovaný, bod 15).

38 Účinné uplatnenie tohto cieľa vyžaduje, ako v zásade pripomenula generálna advokátka v bode 51 svojich návrhov, aby VZP v spotrebiteľských zmluvách, ktoré boli vyhlásené za nekalé v rámci žaloby o zdržanie sa konania proti dotknutému predajcovi alebo dodávateľovi, o akú ide vo veci samej, neboli záväzné ani pre spotrebiteľov, ktorí sú účastníkmi konania o žalobe o zdržanie sa konania, ani pre tých spotrebiteľov, ktorí s predajcom alebo dodávateľom uzavreli zmluvu, pre ktorú platia tie isté VZP.

39 Vo veci samej vnútroštátna právna úprava stanovuje, že rozhodnutie súdu o neplatnosti nekalej podmienky, ktorá je súčasťou VZP v spotrebiteľských zmluvách, má účinok voči všetkým spotrebiteľom, ktorí uzavreli zmluvu s predajcom alebo dodávateľom, ktorý použil túto podmienku. Ako vyplýva aj z obsahu spisu vo veci samej, predmet sporu sa týka používania všeobecných podmienok dotknutým predajcom alebo dodávateľom, ktorých súčasťou je sporná podmienka, v zmluvách uzavretých s viacerými spotrebiteľmi. V tejto súvislosti treba konštatovať, ako pripomenula generálna advokátka v bodoch 57 až 61 svojich návrhov, že vnútroštátna právna úprava, o akú ide v tomto bode, vyhovuje požiadavkám článku 6 ods. 1 smernice v spojení s jej článkom 7 ods. 1 a 2.

40 Uplatnenie sankcie spočívajúcej v neplatnosti nekalej podmienky voči všetkým spotrebiteľom, ktorí uzavreli spotrebiteľskú zmluvu, na ktorú sa uplatňujú totožné VZP, totiž zaručuje, že títo spotrebitelia nie sú uvedenou podmienkou viazaní, ale zároveň nevylučuje iné druhy adekvátnych a účinných sankcií stanovené vnútroštátnou právnou úpravou.

41 Pokiaľ ide o druhú časť prvej otázky, ktorá sa týka dôsledkov, ktoré musia vnútroštátne súdy v rámci žaloby o zdržanie sa konania vyvodiť z určenia nekalej povahy podmienky, ktorá je súčasťou VZP v spotrebiteľských zmluvách, treba predovšetkým pripomenúť, že možnosť vnútroštátneho súdu *ex offo* preskúmať nekalú povahu zmluvnej podmienky predstavuje prostriedok, ktorý môže prispieť k uskutočneniu cieľov stanovených v článku 7 smernice (pozri rozsudok z 26. októbra 2006, Mostaza Claro, C-168/05, Zb. s. I-10421, bod 27 a citovanú judikatúru). Povaha a význam verejného záujmu, z ktorého vychádza ochrana, ktorú smernica zaručuje spotrebiteľom, okrem toho odôvodňujú povinnosť uvedeného súdu *ex offo* posúdiť nekalú povahu zmluvnej podmienky (pozri rozsudok Mostaza Claro, už citovaný, bod 38).

42 Vnútroštátne súdy, ktoré určia nekalú povahu podmienky obsiahnutej vo VZP, sú na základe článku 6 ods. 1 smernice povinné vyvodiť všetky dôsledky, ktoré z toho vyplývajú podľa vnútroštátneho práva, aby spotrebitelia neboli uvedenými podmienkami viazaní (pozri rozsudok Pereničová a Perenič, už citovaný, bod 30, ako aj citovanú judikatúru).

43 Z uvedeného vyplýva, že ak bola v rámci žaloby o zdržanie sa konania, o akú ide vo veci samej, uznaná nekalá povaha podmienky, ktorá je súčasťou VZP v spotrebiteľských zmluvách, vnútroštátne súdy sú povinné aj v budúcnosti z tejto skutočnosti vyvodiť všetky dôsledky stanovené vo vnútroštátnom práve tak, aby predmetná podmienka nebola záväzná pre spotrebiteľov, ktorí uzavreli zmluvu, na ktorú sa uplatňujú tie isté VZP.

44 S ohľadom na tieto úvahy treba na prvú otázku odpovedať, že článok 6 ods. 1 smernice v spojení s článkom 7 ods. 1 a 2 tejto smernice sa má vykladať v tom zmysle, že:

— nebráni tomu, aby určenie neplatnosti nekalej podmienky, ktorá je súčasťou VZP v spotrebiteľských zmluvách, v rámci žaloby o zdržanie sa konania stanovenej v článku 7 uvedenej smernice, ktorú vo verejnom záujme a v mene spotrebiteľov podala proti predajcovi alebo dodávateľovi organizácia určená vnútroštátnou právnou úpravou, vyvolalo podľa uvedenej právnej úpravy účinky voči všetkým spotrebiteľom, ktorí uzavreli zmluvu s dotknutým predajcom alebo dodávateľom, na ktorú sa uplatňujú tie isté VZP, vrátane tých spotrebiteľov, ktorí neboli účastníkmi konania o zdržanie sa konania,

— ak bola v rámci takéhoto konania uznaná nekalá povaha podmienky obsiahnutej vo VZP, vnútroštátne súdy sú povinné aj v budúcnosti z tejto skutočnosti vyvodiť všetky dôsledky stanovené vo vnútroštátnom práve tak, aby predmetná podmienka nebola záväzná pre spotrebiteľov, ktorí uzavreli zmluvu s dotknutým predajcom alebo dodávateľom, na ktorú sa uplatňujú tie isté VZP.

O trovách

45 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (prvá komora) rozhodol takto:

1. **Vnútroštátnemu súdu, ktorý rozhoduje v konaní o zdržanie sa konania, ktoré začala vo verejnom záujme v mene spotrebiteľov organizácia určená vnútroštátnou právnou úpravou, prináleží, aby s ohľadom na článok 3 ods. 1 a 3 smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách posúdil nekalú povahu podmienky, ktorá je súčasťou všeobecných podmienok v spotrebiteľských zmluvách, prostredníctvom ktorej predajca alebo dodávateľ zavádza jednostrannú zmenu nákladov spojených s poskytovanou službou bez toho, aby výslovne opísal spôsob určenia týchto nákladov, a bez toho, aby uviedol oprávnený dôvod tejto zmeny. V rámci tohto posúdenia musí vnútroštátny súd predovšetkým overiť, či s ohľadom na všetky ustanovenia, ktoré sú súčasťou všeobecných podmienok v spotrebiteľských zmluvách, obsahujúce spornú podmienku, ako aj na vnútroštátnu právnu úpravu stanovujúcu práva a povinnosti, ktoré mohli dopĺňať práva a povinnosti stanovené v predmetných všeobecných zmluvných podmienkach, boli dôvody alebo spôsob zmeny nákladov spojených s poskytovanou službou spresnené jasným a zrozumiteľným spôsobom, a prípadne, či spotrebitelia majú právo odstúpiť od zmluvy.**

2. **Článok 6 ods. 1 smernice 93/13 v spojení s článkom 7 ods. 1 a 2 tejto smernice sa má vykladať v tom zmysle, že:**

   — **nebráni tomu, aby určenie neplatnosti nekalej podmienky, ktorá je súčasťou všeobecných zmluvných podmienok v spotrebiteľských zmluvách, v rámci žaloby o zdržanie sa konania stanovenej v článku 7 uvedenej smernice, ktorú vo verejnom záujme a v mene spotrebiteľov podala proti predajcovi alebo dodávateľovi organizácia určená vnútroštátnou právnou úpravou, vyvolalo podľa uvedenej právnej úpravy účinky voči všetkým spotrebiteľom, ktorí uzavreli zmluvu s dotknutým predajcom alebo dodávateľom, na ktorú sa uplatňujú tie isté všeobecné zmluvné podmienky, vrátane tých spotrebiteľov, ktorí neboli účastníkmi konania o zdržanie sa konania,**

   — **ak bola v rámci takéhoto konania uznaná nekalá povaha podmienky obsiahnutej vo všeobecných zmluvných podmienkach, vnútroštátne súdy sú povinné aj v budúcnosti z tejto skutočnosti vyvodiť všetky dôsledky stanovené vo vnútroštátnom práve tak, aby predmetná podmienka nebola záväzná pre spotrebiteľov, ktorí uzavreli zmluvu s dotknutým predajcom alebo dodávateľom, na ktorú sa uplatňujú tie isté všeobecné zmluvné podmienky.**

Podpisy